

Čovjek se ne ubija, osim ako je, na bilo kojoj strani, bio uvijek izvan svega. Radi se o jednom iskonskom nesudjelovanju, kojega ne mora biti svjestan. Onaj koji je **pozvan** da se ubije pripada ovome svijetu sasvim slučajno; u suštini, on se ne izdiže ni iz jednog svijeta.

Čovjek nije sklon samoubistvu, on je za njega predodređen, on je zavjetovan prije svakog razočaranja, prije svakog iskustva: ovdje sreća tišti kao i nesreća, čak tišti još i više, jer amorfnost, bezlična, nepouzdana, zahtijeva mučni napor prilagodavanja, dok nesreća pruža sigurnost i strogošću obreda.

Ima noći kada se budućnost ruši, kada od svih trenutaka preostaje samo onaj koji ćemo odabrati da više ne postojimo.

„Dosta mi je da budem ja“, ponavlja čovjek kada želi sam od sebe pobjeći; i kada bježi nepovratno, ironija hoće da tada počini djelo u kojem se pronalazi, u kojem odjednom postaje svoj. U času kad se ubija, čovjek podliježe sudbini kojoj je htio izbjeći; samoubistvo je samo trijumf, svetkovina sudbine.

Što više idem naprijed, vidim kako se sve više umanjuju moje šanse da se povlačim iz dana u dan. U stvari, uvijek je bilo tako: Nisam živio u mogućem, već u nepojmljivom. Moje pamćenje sabire potonula obzorja.

Samoubistvo je trenutačno ispunjenje, žestoko oslobođenje; to je nirvana silom zadobivena.

Kada nas obuzme pomisao da se ubijemo, pred nama se rastvara jedan prostor, jedna široka mogućnost izvan vremena i same vječnosti, jedna vrtoglava pukotina, nada da ćemo umrijeti s onu stranu smrti.

Ubiti se, to je, u stvari, takmičiti se sa smrću, to znači dokazati da možemo bolje od nje učiniti, to znači izigrati je i uspjeh koji ne možemo zanemariti, iskupiti se pred samim sobom. Uvjeravamo se, ubjeđujemo se da nismo posljednji, da zaslužujemo neko poštovanje. Kažemo: do sada, nesposoban da preuzmem inicijativu, nisam sebe cijenio; sada se sve mijenja: uništavajući se, istodobno uništavam sve razloge zbog kojih sam se prezirao, ponovo zadobivam povjerenje. Ja sam netko — zauvijek.

Ta žestina usred noći, ta potreba za posljednjim izjašnjenjem sa sobom i sa svim oko sebe. Odjednom, krv se uzburka, zadržimo, podignemo se, izlazimo, sami sebi ponavljamo da nema više nikakvog smisla zaobilaziti, oklijevati: ovoga puta to će se zaista dogoditi. Tek što smo izvan, neprimjetno smirenje. Idemo naprijed, prožeti pokretom koji ćemo učiniti, zadržimo koji smo sebi zadali. A malo radosti zamjenjuje bijes, kad napokon čovjek sebi kaže da je stigao do kraja, kada se budućnost svodi na nekoliko minuta, najviše na jedan sat, i da smo vlastitom snagom omogućili poništenje cjeline trenutaka.

A zatim dolazi osjećaj sigurnosti koji nam ulijeva odsustvo bližnjega. Svi spavaju. Kako napustiti svijet u kojem još možemo biti sami? Ne možemo se odvojiti od ove noći koja je morala biti posljednja, ne shvaćamo da ona može iščekivati. Htjeli bismo se boriti protiv dana koji je potkopava i, uskoro, potapa.

Kada osjetimo želju da skončamo, bila ona slaba ili jaka, moramo o njoj razmisliti, objasniti je, sebi je objasniti. Tome težimo tim više što je ona slabija, jer suviše intenzivna, ona obuzima duh i ne ostavlja mu ni prostora ni vremena da je razmotri i odagna.

Nismo dosegli srž stvari ako ih nismo promatrali pod svjetlom očajanja.

Čekati smrt znači doživjeti je, svesti je na razinu jednog procesa, to je pomirenje sa odvijanjem ili razrješenjem čiji su nam čas, način i izgled nepoznati. Daleko smo od apsolutnog čina. Nema ništa zajedničkog između opsjednutosti samoubistvom i osjećanja smrti — smatram taj osjećaj dubokim, trajnim, krajem u sebi, sudbinom da se umre, neodvojivom od jednog kozmičkog plana i nezavisnom od te moje drame, u središtu svakog oblika samouništenja. Smrt nužno ne osjećamo kao oslobađanje. Samoubistvo uvijek oslobađa: ono je suma, paroksizam spasa. Iz pristoynosti bismo trebali sami odabrati čas kada ćemo nestati. Ponizujuće je umirati kao što se umire, nepodnosivo je biti izložen kraju u ko-

je nevažna, jer u svakom slučaju nikada se ne umire na vrijeme. Prepušteni smo struji i, samo kada tečemo, mislimo da smo zabludjeli. Suviješe je tada kasno da svojevrijedno potonemo.

Treba strasno težiti apsolutnom da bismo mogli pomisliti na samoubistvo. Ali na njega možemo pomisliti i sumnjajući u sve. To je razumljivo: što više težimo apsolutnom, tim više iz očaja što ga ne možemo doći, tonemo u sumnju, koja je drugi vid jednog traženja, negativni kraj jednog velikog pothvata, jedne velike strasti. Apsolut je kreiranje; sumnja — uzmicanje. To uzmicanje, kreiranje unazad, kada se ne zna zaustaviti, sukobljava se sa racionalnim postupkom. U početku, ono je bilo samo mogućnost; sada je vrlog kao i sve što se kreće s onu stranu sebe. Napredovati ili kretati se unazad prema granicama, ispitati dno bilo čega, znači neizbježno naići na iskušenje samouništenja.

Kada shvatimo da ništa ne postoji, da stvari čak ne zaslužuju ime privida, tada više ne osjećamo potrebu da budemo spaseni, spaseni smo i nesretni zauvijek.

Pokušavam — bezuspješno — da se ni sa čim više ne dičim. A kada mi to napokon uspije, osjećam da više ne pripadam smrtnicima. Tada sam izvan svega, čak i samih bogova. To je možda smrt: osjećanje jedne velike, golema nadmoćnosti.

Opsjednutost samoubistvom prirodna je onome koji ne može ni živjeti ni umrijeti, i čija se pažnja nikada ne odvraća od ove dvostruke mogućnosti.

Zašto se ne ubijem? — Kad bih tačno znao što me u tome sprečava, ne bih više morao postavljati pitanja, jer bih već tada na sve dao odgovor.

Budućnost, ta provalija, toliko me dovodi do očaja da bih volio da nestane čak i sama pomisao na nju. Jer više me ona nego sam pad u provaliju zanosi i sprečava da uživam u sadašnjosti. Moj razum koleba pred svim što dolazi, pred svim što mora doći. Nagrizava me i plaši ne ono što očekujem, ne samo čekanje, već sama neizbježnost. Da bih čekao mir, moram se prilagoditi vremenu bez **sutrašnjice**, odsječenom vremenu.

Tooliko misliti na samoubistvo da je na kraju nevažno ubiti se ili ne. Svi smatramo stvarnim ono što to nije. Živ čovjek je dvojničnik slijepca: nemoćan da razaznaje varljivu stranu stvari, on posvuda opaža čvrsto, puno. — Čim, nekim čudom, progleda jasno, otvara se pred prazninom i rastvara se u njoj. Bogatija od stvarnosti koju nadomiješta, ona zauzima mjesto cjeline bez cjeline, ona je temelj i odsutnost, slika ponora u čovjeku. Ali, na nesreću, mi smo je smatrali nedostatkom. Što je ona, dakle, za nas? Proračna neprobojnost, neopipljiv pakao.

„Što, dakle, znači zadobiti svijet, ako izgubimo dušu?“ Zadobiti svijet, izgubiti dušu! — Ja sam učinio bolje: izgubio sam i jedno i drugo.

Bilo što da pokušam, bit će to samo izraz pada, jasnog ili prikrivenog. Već sam odavno stvorio teoriju o čovjeku-izvan-svega. Taj sam čovjek ja postao, ja ga sada utjelovljujem. Moje su se sumnje ispunile, moja su se odricanja utjelovila. Živim ono što sam prije zamišljao da živim. Napokon sam pronašao učenika.

Prevele:
**Mirna Cvijan i
Ljerkica Miška**

e. m. cioran

SUSRETI SA SAMO UBI STVOM

jem smo nemoćni, koji vrebaju i obara vas, baca u neizrecivo. Možda će doći čas u kojem će prirodna smrt biti sasvim onemogućena kada ćemo obogatiti molitve novim riječima: „Udijeli nam Gospode milost i snagu da umremo, milost da se izgubimo na vrijeme“.

Hiljadugodišnja zavjera protiv samoubistva uzrok je opterećenja i mrtvila društava. Moramo naučiti uništiti se u pravi čas, vedro ići prema našoj sjeni. Sve dok se na to ne odlučimo, zasluzivati ćemo svoja postojanja. Kada smo iscrpili svoj smisao postojanja, besmisleno je ustrajati. Ali to je nedostojnost prirodne smrti koju opažamo bilo s koje strane je promatrali.

„Ponovo pronasavši, nakon više godina, osobu koju smo upoznali kao dijete, gotovo uvijek, već na prvi pogled, možemo pretpostaviti da ju je zadesila neka velika nesreća.“ (Leopardi)

Trajati znači umanjiti se: postojanje je gubitak bitka. Budući da ništa ne iščekava u času kada bi trebalo, trebalo bi pozvati na red koji se nadživljava, ohrabriti ga i, prema potrebi, pomoći mu da skrači svoje dane. Počevši od jednog određenog trenutka, opstati, to znači posustati. Kako biti siguran u svoj pad? Ne mogu li nas simptomi zavarati? Ne podrazumijeva li spoznaja pada istodobno nadmoćnost nad opadanjem? Da li smo u tom času pali? Kako, još jednom, znati da smo počeli padati, kako označiti taj trenutak? — Pogreška je nesumnjivo moguća, ali ona